

протистояння - тим глибше гривня піде вниз. Політичній та економічній владі України, в свою чергу, необхідно лише раціонально і з усією відповідальністю підійти до вирішення даного питання, для того щоб використовувати всі позитивні сторони ситуації і мінімізувати негативні.

Література

1. Киреев А.П. Изменение стоимости иностранной валюты // Международная экономика. — М., 2001. — Т.
2. Електронний ресурс: <http://www.exlibris.ru/media/publications/>
3. Електронний ресурс. Незалежне бюро новин: <http://nbnews.com.ua/ru/tema/55935/>
4. Електронний ресурс: <http://news.finance.ua/ru/~2/0/all/2014/02/14/319071>

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ. ШЛЯХИ ТА ЗАХОДИ ЇХ ЗНИЖЕННЯ

Єпіфанова І.М., к.е.н., доцент
Літінська А.В.

Одеський національний політехнічний університет

Анотація. Досліджено джерела економії використання виробничих ресурсів на виготовлення продукції. Запропоновано шляхи зменшення собівартості продукції і розроблено заходи щодо зниження витрат на виробництво.

Основним напрямом діяльності кожної організації є отримання максимального прибутку. Розмір витрат виробництва є однією з умов успіху на ринку, оскільки чим менші витрати виробництва, тим більший прибуток отримує підприємство з урахуванням рівня ринкових цін. Сучасна економічна ситуація не сприяє оптимальному використанню виробничих ресурсів. У результаті зростає їх споживання, що негативно відбивається на рентабельності виробництва, конкурентоспроможності продукції, нестачі власних коштів, загостренні проблем покриття витрат. У зв'язку з цим дослідження шляхів зниження витрат виробництва на вітчизняних підприємствах набуває особливого значення.

Серед наукових праць, присвячених темі зниження витрат, слід зазначити монографії проф. Палія В. Ф., проф. Безруких П. С., Ламікіна І. О., проф. Івашкевича В. Б., проф. Поклада І. І. За останні роки видано монографії Врублевського М. Д., Нападовської Л. В. У цих наукових роботах представлені шляхи зниження витрат на виробництво продукції. Питання вивчення цієї проблеми і на сьогоднішній день є актуальними в сучасних умовах господарювання виробничих підприємств.

Метою дослідження є виявлення, аналіз та узагальнення шляхів зниження витрат на виробництво продукції. Зниження собівартості продукції дозволяє підприємству безболісно знижувати ціну на свою продукцію до рівня цін підприємств-конкурентів або навіть нижче.

Основними факторами зниження витрат виробництва є такі:

- скорочення затрат на сировину, матеріали, паливо, електроенергію;
- зниження амортизаційних відрахувань шляхом інтенсивнішого використання техніки;
- поліпшення якості машин, обладнання, зменшення пасивної частини основних фондів;
- скорочення відходів виробництва;
- поліпшення організації виробництва і підвищення продуктивності праці
- скорочення затрат на управління

Витрати підприємства потрібно розглядати, як складну економічну категорію, яка поєднує в собі процес формування необхідного обсягу економічних ресурсів на підприємстві, процес їхнього використання [1]. Економічне розуміння витрат базується на проблемі обмеженості ресурсів і можливості їхнього альтернативного використання. До складу витрат підприємства входять не тільки ті, що пов'язані з купівлею ресурсів, а й ті, що пов'язані із збутом та просуванням продукції на ринок.

До шляхів зниження витрат відносять:

- підвищення технічного рівня виробництва
- удосконалення організації і виробництва праці

- зміна номенклатури, асортименту продукції
- поліпшення використання природних ресурсів
- розширення спеціалізації та кооперування

Підвищення технічного рівня виробництва є одним з основних шляхів зниження витрат, який включає в себе розширення масштабів використання й удосконалення застосовуваної техніки й технології, більш ощадливе використання сировини й матеріалів, зміна конструкції й технічних характеристик виробів, інші фактори, що підвищують технічний рівень виробництва. При вивченні технічного рівня аналізується вплив на собівартість науково-технічних досягнень і передового досвіду. За кожним заходом розраховується економічний ефект, що виражається у зниженні витрат на виробництво.

Основною умовою зниження витрат сировини й матеріалів на виробництво одиниці продукції є поліпшення конструкцій виробів і удосконалення технології виробництва, використання прогресивних видів матеріалів, упровадження технічно обґрунтованих норм витрат матеріальних цінностей [1].

Зниження собівартості може відбутися при створенні автоматизованих систем керування, удосконаленні існуючої техніки та технології. Зменшуються витрати й у результаті комплексного використання сировини, застосування економічних заміників, повного використання відходів у виробництві. Великий резерв приховує в собі й поліпшення продукції, зниження її матеріалоемності й трудомісткості, зменшення габаритних розмірів та ін. При використанні цих заходів з'являються одноразові або поточні витрати на нове обладнання, нову технологію. Тому необхідно спочатку розрахувати, чи дійсно ці заходи будуть вигідними та допоможуть знизити витрати.

Удосконалення організації виробництва й праці також є важливим шляхом зниження витрат. Зниження собівартості може відбутися у результаті зміни в організації виробництва, формах і методах праці при розвитку спеціалізації виробництва, удосконаленні керування виробництвом і зменшення витрат на нього, поліпшення застосування основних фондів, поліпшення матеріально-технічного постачання, скорочення транспортних витрат, інших факторів, що підвищують рівень організації виробництва [2].

Зниження поточних витрат відбувається у результаті вдосконалення обслуговування основного виробництва (наприклад, розвитку потокового виробництва, підвищення коефіцієнта змінності, упорядкування підсобно-технологічних робіт, поліпшення інструментального господарства, удосконалення та покращення організації контролю за якістю робіт та продукції) [3].

Значне зменшення витрат живої праці може відбутися при збільшенні норм і зон обслуговування, скороченні витрат робочого часу, зниженні кількості робітників, що не виконують норм виробітку. Додаткова економія виникає при вдосконаленні структури керування підприємства загалом. Вона виражається в скороченні витрат на керування й в економії заробітної плати й нарахувань на неї у зв'язку з вивільненням управлінського персоналу.

При поліпшенні використання основних фондів зниження собівартості відбувається у результаті підвищення надійності й довговічності обладнання, удосконалення системи планово-попереджувального ремонту та упровадження індустріальних методів ремонту, утримання й експлуатації основних фондів [4].

Удосконалення матеріально-технічного постачання й використання матеріальних ресурсів знаходить висвітлення у зменшенні норм витрати сировини й матеріалів, зниженні їхньої собівартості за рахунок зменшення заготівельно-складських витрат. Певні резерви зниження собівартості закладені в усуненні або скороченні витрат, які не є необхідними при нормальному виробничому процесі (наднормативні витрати сировини, матеріалів, палива, енергії, доплати робітникам за відхилення від нормальних умов праці й понаднормові роботи, платежі по регресивних позовах, втрати від браку і т. п.). Вияв цих зайвих витрат вимагає особливих методів і уваги колективу підприємства. Їх можна виявити проведенням спеціальних обстежень та обліку, при аналізі даних нормативного обліку витрат на виробництво, ретельному аналізі планових і фактичних витрат на виробництво.

Зміна обсягу й структури продукції, які можуть привести до відносного зменшення умовно-постійних витрат (окрім амортизації), відносного зменшення амортизаційних відрахувань, підвищення якості продукції. Умовно-постійні витрати не залежать безпосередньо

від кількості випуску продукції. Зі збільшенням обсягу виробництва їхня кількість на одиницю продукції зменшується, що призводить до зниження її собівартості [5].

Відносна зміна амортизаційних відрахувань розраховується особливо. Частина амортизаційних відрахувань (як і інших витрат на виробництво) не включається в собівартість, а відшкодовується за рахунок інших джерел, тому загальна сума амортизації може зменшитися. Зменшення визначається за фактичними даними за звітний період. Представлені заходи вже не є такими витратними, як попередня, та має більше можливостей для корегування витрат, тому ці заходи є більш популярні на вітчизняних підприємствах.

Зміна номенклатури, асортименту продукції також є ефективним шляхом зниження витрат на виробництво продукції. Зміна номенклатури та асортименту виробленої продукції є одним з важливих факторів, що впливає на рівень витрат на виробництво. При різній рентабельності окремих виробів (стосовно собівартості) зрушення в складі продукції, пов'язані з удосконалюванням її структури й підвищенням ефективності виробництва, можуть приводити й до зменшення й до збільшення витрат на виробництво. Вплив змін структури продукції на собівартість аналізується за змінними витратами по статтях калькуляції типової номенклатури. Розрахунок впливу структури виробленої продукції на собівартість необхідно погодити з показниками підвищення продуктивності праці. Проте не треба забувати, що деякі збиткові види продукції треба залишати в асортименті, тому що вони допомагають перекрити прибутком постійні витрати [6].

Одним із представлених шляхів зниження витрат є поліпшення використання природних ресурсів. Тут ураховується зміна складу і якості сировини, зміна продуктивності родовищ, об'ємів підготовчих робіт при видобутку, способів видобутку природної сировини, зміна інших природних умов. Ці зміни відбивають вплив природних умов на величину змінних витрат. Аналіз їхнього впливу на зниження собівартості продукції проводиться на основі галузевих методик видобувних галузей промисловості.

Важливим шляхом зниження витрат є розширення спеціалізації та кооперування. На спеціалізованих підприємствах з поточним виробництвом собівартість продукції значно нижче, ніж на підприємствах, що виробляють цю ж продукцію в невеликій кількості. Це пов'язано з тим, що при більш великому об'ємі випуску має місце розподіл постійних витрат на більшу кількість продукції. Розвиток спеціалізації вимагає встановлення найбільш раціональних кооперованих зв'язків між підприємствами.

За представленими напрямками зниження витрат на виробництво повинні бути розроблені заходи, які підвищать ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

Заходи по зниженню витрат виробництва можна поділити на два напрямки:

- за елементами витрат;
- за прийнятою організаційно-технічною моделлю.

За елементами витрат заходи поділяються на [2]:

- зниження витрат сировини, матеріалів, палива і енергії на одиницю продукції;
- зниження витрат заробітної плати на одиницю продукції;
- скорочення адміністративно управлінських витрат;
- ліквідація непродуктивних витрат і втрат;
- За прийнятою організаційно-технічною моделлю такі заходи ;
- підвищення технічного рівня виробництва;
- удосконалення організації виробництва і праці;
- зміна обсягу виробництва.

Для досягнення високих результатів роботи, підприємство передбачає управління витратами на виробництво, та реалізацію продукції. Це складний процес, який означає за своєю сутністю управління всією діяльністю підприємства, оскільки охоплює всі сторони виробничих процесів. Одним з головних завдань апарату управління на сьогодні є створення такої системи управління витратами виробництва, яка б дала можливість керувати витратами на всіх етапах виробничого циклу, а також відповідала критеріям єдності підходів на різних рівнях управлінської діяльності [3].

Система управління витратами буде ефективна лише в тому випадку, коли будуть враховані особливості кожного промислового підприємства, охоплені всі процеси, що здійснюються підприємством та буде побудована система до принципів управління і відповідно мінімізувати свої витрати, адже прибуток – це те заради чого ведеться будь-який бізнес. Для

точного успішного функціонування кожен підприємець повинен навчитися ефективно управляти витратами.

Література

1. Палий В. Ф. Управленческий учет издержек и доходов (с элементами финансового учета) / Палий В. Ф. – М. : ИНФРА-М, 2008. – С. 64–66.
2. Врублевский Н. Д. Управленческий учет издержек производства и себестоимости продукции в отраслях экономики / Врублевский Н. Д. – К. : Бухгалтерский учет. – 2007. – С. 54–56.
3. Нападовська Л. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств / Л. Нападовська. – К. : Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 8–9. – С. 50–62.
4. Котляров Е. Особенности калькулирования в условиях комплексного производства / Е. Котляров, Ю. Иванов. – К. : Бухгалтерия, 2008. – № 36/1. – С. 44–47.
5. Плешонкова Л. Производственная себестоимость и калькулирование промышленной продукции / Л. Плешонкова. – К. : Баланс. – 2008. – № 7(26). – 62 с.
6. Пантелейчук Л. Распределение общепроизводственных расходов / Л. Пантелейчук. – К. : Бизнес, 2009. – № 47(410). – 36 с.